

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
ЧНУ ім. П. Могили
Котляр Ю. В.

« 31 » 08 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН»

Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Спеціальність 032 Історія та археологія

Розробник

Левченко Л.Л.

Завідувач кафедри історії

Міронова І.С.

Гарант освітньої програми

Підберезних І.Є.

Декан факультету політичних наук

Хмель А.О.

Начальник НМВ

Шкірчак С.І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни		
Найменування дисципліни	Актуальні проблеми історії зарубіжних країн		
Галузь знань	03 «Гуманітарні науки»		
Спеціальність	032 «Історія та археологія»		
Спеціалізація (якщо є)	-		
Освітня програма	«Історія та археологія»		
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)		
Статус дисципліни	Нормативна		
Курс навчання	5		
Навчальний рік	2023-2204 н. р.		
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма	
	9	-	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	4,5 кредити / 135 годин		
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма	
	Всього – 135 годин	-	
	– лекції	30 годин	-
	– семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові)	30 годин	-
– годин самостійної роботи студентів	75 годин	-	
Відсоток аудиторного навантаження	44%	-	
Мова викладання	українська		
Форма проміжного контролю (якщо є)	-		
Форма підсумкового контролю	іспит		

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: визначення найбільш значимих та дискусійних проблем в історії людства, з'ясування стану сучасної історіографії всесвітньої історії щодо них, можливостей дослідження цих проблем на наявній чи перспективній джерельній базі.

Завдання:

- формувати історичні знання;
- розвивати історичне мислення студентів, яке передбачає загальне розуміння історичного процесу в його різноманітності й суперечливості;
- розвивати здатність застосовувати історичні знання і набуті вміння;
- виховувати у студентів загальнолюдські духовні ціннісні орієнтації, сприйняття ідей гуманізму та демократизму, патріотизму і взаєморозуміння між народами на основі особистісного усвідомлення досвіду історії людства;
- підготувати студентів до свідомої активної участі в суспільному житті української держави, до усвідомлення її ролі та місця в Європі та світі.

Вивчення предмету «Актуальні проблеми історії зарубіжних країн» забезпечує реалізацію загальноосвітніх компетентностей: загальнонаукова, загальнокультурна, громадянська, уміння вчитися.

«Загальнонаукова» компетентність спрямована на вивчення всесвітньої історії, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства і уміння їх використовувати у професійній діяльності та всебічно аналізувати історичні процеси, події та факти з наукових позицій їх тлумачення.

«Загальнокультурна» компетентність передбачає здатність розуміти значення культури як форми людського існування та керуватися у своїй діяльності базовими культурними цінностями, сучасними принципами толерантності, діалогу та співпраці. Курс надає можливість студентам долучитися до скарбниці мудрості й досвіду, надбаних людством протягом тисячоліть.

Вивчення розвитку всесвітньої історії людства, проблем і перспектив історичного процесу, проблем міжнаціональних відносин дозволяє формувати «громадянську» компетентність.

Компетентність «уміння вчитися» надає можливість студентам після вивчення курсу «Актуальні проблеми історії зарубіжних країн» орієнтуватися в історичних процесах, подіях, фактах, застосовувати здобуті знання для прогнозування суспільних процесів, аналізувати й оцінювати явища політичного розвитку українського суспільства в контексті світової історії, зіставляти історичні процеси з епохами, вміти самостійно опрацьовувати матеріал, працювати з додатковою літературою, картою, першоджерелами і на основі цього висловлювати та обґрунтовувати власну думку.

Розроблена програма відповідає освітній програмі та орієнтована на формування компетентностей студентів:

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
	ЗК02	Здатність працювати автономно.
	ЗК04	Здатність спілкуватися іноземною мовою.
	ЗК06	Здатність працювати в міжнародному контексті.
	ЗК08	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
	ЗК10	Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації різних джерел.
	ЗК11	Здатність проявляти творчий підхід в розробці ідей і досягнення цілей
	ЗК12	Здатність представити складну інформацію у стислій усній та письмовій формі
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК01	Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію
	СК02	Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.
	СК03	Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.
	СК04	Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.
	СК05	Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проекти.
	СК06	Здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області
	СК08	Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.

	СК09	Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології.
	СК10	Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики

Очікувані результати навчання:

В результаті освоєння дисципліни студент повинен:

знати:

- основні дискусійні питання всесвітньої історії (за розділами);
- дискусійні питання сучасного джерелознавства, історії історіографії, теорії та методології історії

вміти:

- аналізувати найбільші історіографічні концепції з найважливіших проблем всесвітньої історії;
- аналізувати основний корпус історичних джерел за окремими розділами всесвітньої історії;

володіти:

- основними навичками комунікації отриманого знання в межах загальнокультурних та професійних компетенцій;
- здібностями до самостійного пошуку та аналізу наукової інформації, застосування її у дослідницьких та освітніх практиках.

Відповідно до освітньої програми очікувані **результати навчання** включають вміння:

ПР01	Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.
ПР02	Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології
ПР03	Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проекти з урахуванням сучасних методологічних підходів.
ПР04	Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів.
ПР05	Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.
ПР07	Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються
ПР08	Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.
ПР10	Аналізувати історичні документи та історико-географічні тексти з різних періодів, інтерпретувати та контекстуалізувати їх правильно в кваліфікаційній роботі та письмових звітах.
ПР11	Вміти презентувати написані тексти та робити презентації усно різної довжини та складності українською або іноземною мовами.

3. Програма навчальної дисципліни

3.1. Денна форма навчання:

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Тема 1. Поняття актуальності. Актуальність в історичній науці	2	2	9
2	Тема 2. Актуальні проблеми історії зарубіжних країн на сторінках вітчизняних наукових видань	4	4	9
3	Тема 3. Актуальні проблеми історії зарубіжних країн на сторінках зарубіжних наукових видань	4	4	9
4	Тема 4. Міжнародне співробітництво істориків. Міжнародний комітет історичних наук та Міжнародні конгреси історичних наук	4	4	9
5	Тема 5. Цивілізаційний підхід у вивченні всесвітньої історії та основні проблеми дослідження історії цивілізацій	4	4	9
6	Тема 6. Особливості побудови світового порядку у вправах зарубіжних учених	4	4	10
7	Тема 7. Проблема «Схід-Захід» у дослідженнях істориків зарубіжних країн	4	4	10
8	Тема 8. Геноциди в історії людства в дослідженнях зарубіжних учених	4	4	10
	Всього за курсом	30	30	75

4. Зміст навчальної дисципліни

Денна форма

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Поняття актуальності. Актуальність в історичній науці 1. Основні поняття теорії та методології історії. 2. Історіографія та джерелознавство як основа історичного дослідження. 3. Роль історичної науки й історика в епоху глобалізації. 4. Пошуки актуальності в історичній науці.
2	Тема 2. Актуальні проблеми історії зарубіжних країн на сторінках вітчизняних наукових видань 1. Науковий журнал «Американська історія та політика» КНУ ім. Тараса Шевченка. 2. Наукове видання «Європейські історичні студії» КНУ ім. Тараса Шевченка. 3. Науковий журнал «Східний світ». Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України. 4. Науковий журнал «Проблеми всесвітньої історії». Інститут всесвітньої історії НАН України.
3	Тема 3. Актуальні проблеми історії зарубіжних країн на сторінках зарубіжних наукових видань 1. Сполучені Штати Америки та Канада. Наукові журнали «The American Historian»,

	<p>«The Canadian Journal of History / <i>Annales canadiennes d'histoire (CJH/ACH)</i>», «Canadian Historical Review»</p> <p>2. Європейські країни:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Франція. Наукові журнали «French History», «French Historical Studies». - Великобританія. Наукові журнали «Britain and the World», «20th century British History» Іспанія та Португалія. Науковий журнал «Bulletin for Spanish and Portuguese Historical Studies». - Німеччина. Науковий журнал «German History». - Італія. Науковий журнал «Journal of Modern Italian Studies» <p>3. Арабські країни. Наукові журнали «The Arab Journal for Historical Studies», «Academic Journals of the Middle East».</p> <p>4. Японія та Китай. Наукові журнали «The Journal of Japanese Studies», «Journal of Modern Chinese History».</p> <p>5. Країни Південної Америки та Карибського басейну. Наукові журнали «The Hispanic American historical review», «Journal of Latin American Research», «Journal of Iberian American Research», «Colonial Latin American Historical Review».</p> <p>6. Австралія. Науковий журнал «Australian Historical Studies», «History Australia», «Journal of the Royal Australian Historical Society».</p>
4	<p>Тема 4. Міжнародне співробітництво істориків. Міжнародний комітет історичних наук та Міжнародні конгреси історичних наук</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародний комітет історичної науки: історія, функції, здобутки. 2. Міжнародні конгреси історичних наук: історія конгресів у XX ст. Головні питання досліджень у галузі всесвітньої історії, порушені на конгресах істориків у XX ст. 3. Міжнародні конгреси історичних наук на початку XXI ст. Питання досліджень у галузі всесвітньої історії, визначені актуальними істориками зарубіжних країн 4. Участь українських істориків у Міжнародних конгресах історичної науки та питання, запропоновані ними до розгляду на конгресах
5	<p>Тема 5. Цивілізаційний підхід у вивченні всесвітньої історії та основні проблеми дослідження історії цивілізацій</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Формування і еволюція поняття цивілізації. Концепції лінійної і циклічної історії. Постмодерн і новітня теорія цивілізацій. Світові і локальні цивілізації. Фази цивілізацій. Структура цивілізацій. 2. Месопотамська, шумерська, вавилонська, єгипетська, індійська та китайська цивілізації 3. Цивілізації Східного Середземномор'я (Фінікійська цивілізація, стародавні Сирія, Палестина) 4. Давньогрецька та давньоримська цивілізації 5. Візантійська цивілізація. 6. Арабська ісламська цивілізація. 7. Західноєвропейська середньовічна цивілізація. 8. Передіндустріальна європейська цивілізація. Доба Просвітництва у Європі. 9. Індустріальна цивілізація. 10. Постіндустріальна цивілізація.
6	<p>Тема 6. Особливості побудови світового порядку в працях зарубіжних учених</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рання колоніальна експансія кінець XV – початок XVI ст. 2. Розвиток колоніальних імперій у XVII – XVIII ст. Колоніальні війни. Фронтірні спільноти. Османська імперія. Імперія Великих Моголів. Колоніальний поділ Африки (Берлінська конференція). Британська колоніальна імперія. Французька колоніальна імперія. Розширення США. Експансія Японії. Формування військових блоків. Імперія Габсбургів. Національний союз Німеччини («реальна політика» Отто фон Бісмарка) та Італії. Національно-визвольні рухи XIX ст. і Берлінський конгрес 1878 р. 3. Перша світова війна та її наслідки. Розпад Австро-Угорщини. Паризька мирна

	<p>конференція та створення Ліги Націй (1919–1920 рр.). Доля Німеччини. Листопадова революція в Німеччині (соціалістичні та націоналістичні рухи). Веймарська республіка. Світова економічна криза Розвиток тоталітарних режимів у Європі (СРСР, гітлерівська Німеччина). Авторитарні режими в Італії та Японії. Національно-визвольні рухи міжвоєнного періоду.</p> <p>4. Друга світова війна (1939–1945 рр.) Світова економічна криза. Міжнародні передумови війни. Політика замирення агресора західноєвропейськими державами. Протистояння фашизму та комунізму: війна в Іспанії. Зовнішня агресія Японії та Італії в 1930-ті роки. Вигнання нацистів із Східної Європи. Капітуляція Німеччини та Японії. Конференції Великої трійки в Тегерані, Ялті та Потсдамі.</p> <p>5. Холодна війна та регіональні процеси у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Створення ООН. План Маршалла. Створення МВФ та МБРР. Суецька криза 1956 р. Карибська криза 1962 р. Берлінські кризи. Афганська війна, сандіністська революція в Нікарагуа. Кризові явища в країнах комуністичного блоку. Розпад СРСР.</p> <p>6. Деколонізація та виникнення Руху неприєднання.</p> <p>7. Держави Близького Сходу. Терористичні організації (Аль-Каїда, Хамас, Хезболла, ІДІЛ). Декolonізація Африки, ПАР та проблема апартеїду. Країни Східної Азії (комуністичні перетворення в Китаї, східноазіатські тигри). Декolonізація Індокитаю та війна у В'єтнамі. Створення АСЕАН. Червоні кхмери у Камбоджі. Виникнення ОАД.</p> <p>8. Країни Латинської Америки. Західноєвропейські країни, США, КНР на початку ХХІ століття Програми роззброєння. Терористичні загрози. Роль міжнародних організацій у сучасному світі. Виникнення та розвиток Європейського Союзу. Екологічні та гуманітарні проблеми на сучасному етапі.</p> <p>9. Поняття Нового світопорядку та його базові характеристики. Феномен глобалізації. Основні риси сучасної історії глобалізації. Політичні, суспільні та соціальні наслідки глобалізації. Оцінки суперечностей світової історії.</p>
7	<p>Тема 7. Проблема «Схід-Захід» у дослідженнях істориків зарубіжних країн</p> <p>1. Початок формування східних і західних цивілізацій у Давньому Світі: спільне і відмінне, проблеми розбіжностей і непорозумінь</p> <p>2. Західна Європа і Близький Схід за доби хрестових походів (IX-XIII ст.): соціально-економічна, політична, релігійна ситуації</p> <p>3. Протистояння європейської та східної цивілізацій за доби пізнього Середньовіччя й Нового часу.</p> <p>4. Європоцентризм та орієнталізм у ХХ столітті: протистояння.</p> <p>5. Арабо-ізраїльський конфлікт.</p>
8	<p>Тема 8. Геноциди в історії людства в дослідженнях зарубіжних учених</p> <p>1. Визначення геноциду в документах Організації Об'єднаних Націй.</p> <p>2. Геноциди ХХ ст.</p> <p>3. Комісії правди та міжнародні трибунали.</p>

4.2. План практичних (семінарських, лабораторних, підгрупових) занять

№	Тема заняття / план
1	<p>Семінарське заняття 1. Поняття актуальності. Актуальність в історичній науці</p> <p>1. Поняття актуальності в історичній науці.</p> <p>2. Основні поняття теорії та методології історії.</p> <p>3. Історіографія та джерелознавство як основа історичного дослідження.</p> <p>4. Роль історичної науки й історика в епоху глобалізації.</p>
2	<p>Семінарське заняття 2. Актуальні проблеми історії зарубіжних країн на сторінках вітчизняних наукових видань</p> <p>1. Науковий журнал «Американська історія та політика» КНУ ім. Тараса Шевченка.</p>

	<p>2. Наукове видання «Європейські історичні студії» КНУ ім. Тараса Шевченка.</p> <p>3. Науковий журнал «Східний світ». Інститут східознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України.</p> <p>4. Науковий журнал «Проблеми всесвітньої історії». Інститут всесвітньої історії НАН України.</p> <p>5. Проблеми дослідження всесвітньої історії на сучасному етапі розвитку української історичної науки.</p>
3	<p>Семінарське заняття 3. Актуальні проблеми історії на сторінках зарубіжних наукових видань Європи та Америки</p> <p>1. Актуальні проблеми історії Сполучених Штатів Америки та Канади на сторінках наукових журналів США та Канади.</p> <p>2. Актуальні проблеми історії Європи у працях європейських істориків, опублікованих у науковій періодиці європейських країн.</p> <p>3. Актуальні проблеми історії арабських країн, оприлюднені у англійських наукових виданнях арабських країн.</p> <p>4. Актуальні проблеми історії Японії та Китаю у англійських японських і китайських наукових періодичних виданнях.</p> <p>5. Актуальні проблеми досліджень історії країн Південної Америки та Карибського басейну на сторінках англійської наукової періодици південно-американських і карибських країн.</p>
4	<p>Семінарське заняття 4. Актуальні проблеми історії на сторінках зарубіжних наукових видань Азії, Африки та Австралії</p> <p>1. Актуальні проблеми досліджень історії Австралії на сторінках австралійських наукових періодичних видань.</p> <p>2. Актуальні проблеми історії країн Південної Азії та Тихоокеанського регіону в англійських наукових періодичних виданнях цих країн.</p> <p>3. Актуальні дослідження історії Індії, результати яких оприлюднено в англійських індійських наукових періодичних виданнях.</p> <p>4. Актуальні проблеми історії країн Африки на сторінках англійських наукових видань африканських країн.</p> <p>5. Актуальні проблеми досліджень історії єврейського народу та Держави Ізраїль на сторінках англійської наукової періодици.</p>
5	<p>Семінарське заняття 5. Міжнародне співробітництво істориків. Міжнародний комітет історичних наук та Міжнародні конгреси історичних наук</p> <p>1. Міжнародний комітет історичної науки: історія, функції, здобутки.</p> <p>2. Міжнародні конгреси історичних наук: історія конгресів у XX ст. Головні питання досліджень у галузі всесвітньої історії, порушені на конгресах істориків у XX ст.</p> <p>3. Міжнародні конгреси історичних наук на початку XXI ст. Питання досліджень у галузі всесвітньої історії, визначені актуальними істориками зарубіжних країн.</p> <p>4. Участь українських істориків у Міжнародних конгресах історичної науки та питання, запропоновані ними до розгляду на конгресах.</p>
6	<p>Семінарське заняття 6. Цивілізаційний підхід у вивченні всесвітньої історії та основні проблеми дослідження історії цивілізацій</p> <p>1. Поняття цивілізаційного підходу.</p> <p>2. Концепції історії цивілізацій у працях Керролла Квіглі, Арнольда Дж.Тойнбі, Освальда Шпенглера, Вільяма Макніла, Філіпа Бегбі, Фернана Броделя, Метью Мелко, Семюеля П. Хантінгтона, Іммануїла Валлерстайна.</p> <p>3. Проблема джерельної бази для дослідження найдавніших цивілізацій людства.</p> <p>4. Світові і локальні цивілізації.</p> <p>5. Фази цивілізацій. Структура цивілізацій.</p>

7	<p>Семінарське заняття 7. Розвиток колоніальних імперій у XVII – XVIII ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рання колоніальна експансія кінець XV – початок XVI ст. 2. Колоніальні війни. Фронтирні спільноти. 3. Османська імперія. Імперія Великих Моголів. 4. Колоніальний поділ Африки (Берлінська конференція). 5. Британська колоніальна імперія. Французька колоніальна імперія. 6. Розширення США. Експансія Японії. Формування військових блоків. 7. Імперія Габсбургів. Національний союз Німеччини («реальна політика» Отто фон Бісмарка) та Італії. 8. Національно-визвольні рухи XIX ст. і Берлінський конгрес 1878 р.
8	<p>Семінарське заняття 8. Перша світова війна та її наслідки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розпад Австро-Угорщини. Паризька мирна конференція та створення Ліги Націй (1919–1920 рр.). 2. Листопадова революція в Німеччині (соціалістичні та націоналістичні рухи). Веймарська республіка. 3. Світова економічна криза 4. Розвиток тоталітарних режимів у Європі (СРСР, гітлерівська Німеччина). 5. Авторитарні режими в Італії та Японії. 6. Національно-визвольні рухи міжвоєнного періоду.
9	<p>Семінарське заняття 9. Друга світова війна (1939–1945 рр.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Світова економічна криза. Міжнародні передумови війни. 2. Політика замирення агресора західноєвропейськими державами. 3. Протистояння фашизму та комунізму: війна в Іспанії. 4. Зовнішня агресія Японії та Італії в 1930-ті роки. 5. Вигнання нацистів із Східної Європи. 6. Капітуляція Німеччини та Японії. 7. Конференції Великої трійки в Тегерані, Ялті та Потсдамі.
10	<p>Семінарське заняття 10. Холодна війна та регіональні процеси у другій половині XX – на початку XXI ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Створення ООН. План Маршалла. Створення МВФ та МБРР. 2. Суецька криза 1956 р. 3. Карибська криза 1962 р. 4. Берлінські кризи. Афганська війна, сандіністська революція в Нікарагуа. 5. Кризові явища в країнах комуністичного блоку. Розпад СРСР.
11	<p>Семінарське заняття 11. Держави Сходу та Африки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Терористичні організації (Аль-Каїда, Хамас, Хезболла, ІДІЛ). 2. Деколонізація Африки, ПАР та проблема апартеїду. 3. Країни Східної Азії (комуністичні перетворення в Китаї, східноазіатські тигри). 4. Деколонізація Індокитаю та війна у В'єтнамі. 5. Створення АСЕАН. 6. Червоні кхмери у Камбоджі. Виникнення ОАД.
12	<p>Семінарське заняття 12. Країни світу на початку XXI ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Країни Латинської Америки. 2. Західноєвропейські країни, США, КНР на початку XXI століття. 3. Терористичні загрози. Роль міжнародних організацій у сучасному світі. 4. Виникнення та розвиток Європейського Союзу. 5. Екологічні, медичні та гуманітарні проблеми на сучасному етапі.
13	<p>Семінарське заняття 13. Глобалізація і новий світопорядок</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття Нового світопорядку та його базові характеристики. 2. Феномен глобалізації. Основні риси сучасної історії глобалізації. 3. Політичні, суспільні та соціальні наслідки глобалізації. 4. Оцінки суперечностей світової історії.

14	<p>Семінарське заняття 14. Проблема «Схід-Захід» у дослідженнях істориків зарубіжних країн</p> <p>1. Західна Європа і Близький Схід за доби хрестових походів (IX-XIII ст.): початок протистояння Заходу та Сходу</p> <p>2. Протистояння європейської та східної цивілізацій за доби пізнього Середньовіччя й Нового часу.</p> <p>3. Європоцентризм та орієнталізм у XX столітті: протистояння як наслідок минулого.</p>
15	<p>Семінарське заняття 15. Геноциди в історії людства в дослідженнях зарубіжних учених</p> <p>1. Поняття геноциду.</p> <p>2. ООН про визнані й невизнані геноциди. Комісії правди й примирення.</p> <p>3. Проблема дослідження геноцидів у всесвітній історіографії.</p>

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Денна форма
1	З'ясувати проблеми періодизації та методології всесвітньої історії на кожному історичному періодові.	2
2	Підготувати есе, у якому викласти свою думку щодо поняття актуальності в історичні науки.	2
3	Визначити основні напрями сучасної історіографії США та Канади. Назвати основних авторів і їх праці, окреслити головні здобутки їхніх досліджень.	2
4	Визначити основні напрями сучасної історіографії арабських країн. Назвати основних авторів і їх праці, окреслити головні здобутки їхніх досліджень.	2
5	Визначити основні напрями сучасної історіографії країн Європи. Назвати основних авторів і їх праці, окреслити головні здобутки їхніх досліджень.	2
6	Визначити основні напрями сучасної історіографії країн Африки. Назвати основних авторів і їх праці, окреслити головні здобутки їхніх досліджень.	2
7	Визначити основні напрями сучасної історіографії країн Південної Америки та Карибського басейну. Назвати основних авторів і їх праці, окреслити головні здобутки їхніх досліджень.	2
8	Визначити основні напрями сучасної історіографії Австралії, країн Південно-Східної Азії та Тихоокеанського регіону. Назвати основних авторів і їх праці, окреслити головні здобутки їхніх досліджень.	2
9	На свій вибір обрати один із зарубіжних історичних наукових журналів, у яких публікуються статті зарубіжних авторів з історії зарубіжних країн (можна використати вищезазначені наукові журнали), і, користуючись наукометричними методами дослідження, здійснити їх аналіз на предмет актуальності досліджуваних тем (які саме теми досліджувались, яким із них віддано перевагу, статистика публікацій за кожною темою, чому автори уважали саме ці теми актуальними, у який спосіб вони довели їх актуальність). Про пророблену роботу скласти аналітичну записку.	2
10	На свій вибір обрати один із українських історичних наукових журналів, у яких публікуються статті українських авторів з історії зарубіжних країн (можна використати вищезазначені наукові журнали), і, користуючись наукометричними методами дослідження, здійснити їх аналіз на предмет актуальності досліджуваних тем (які саме теми досліджувались, яким із них віддано перевагу, статистика публікацій за кожною темою, чому автори уважали саме ці теми актуальними, у який спосіб вони довели їх актуальність). Про пророблену роботу скласти аналітичну записку.	2
11	З'ясувати дати й теми Міжнародних конгресів історичної науки, що відбулися у	2

	XX столітті, їх головних доповідачів та теми доповідей, що ними виголошувалися.	
12	Відповідно до зазначеної тематики світових конгресів істориків XXI століття визначити головних репрезентантів кожної порушеної на конгресі теми та представлені у їх доповідях на конгресах основні ідеї.	2
13	Опрацювати запропоновані в списку літератури наукові праці з історії цивілізацій та з'ясувати основні проблеми їх досліджень. Підготувати есе.	2
14	Опрацювати літературу за темою «Загальні тенденції розвитку африканських країн у період колоніалізму. Боротьба африканських народів за національне визволення. Проблеми постколоніального існування». Підготувати есе.	2
15	Опрацювати літературу за темою «Індія в період колоніалізму. Боротьба Індії за національне визволення». Підготувати есе.	2
16	Вирішення конкретних політичних та соціально-економічних питань християнської Європи за допомогою хрестових походів до країн Близького Сходу. Початок протистояння. Опрацювати літературу за темою та підготуватися до дискусії.	3
17	Країни Латинської Америки наприкінці XIX – на початку XX ст. Політична карта Латинської Америки у XX ст. Опрацювати літературу та підготувати есе.	3
18	Відносини між США та країнами Латинської Америки на початку XX ст. Опрацювати літературу та підготуватися до дискусії.	3
19	Геостратегічні інтереси США як супердержави на сучасному етапі історії	3
20	Геополітичні та гео економічні інтереси країн Європейського Союзу: зміни від утворення до сьогодні. Опрацювати літературу та підготувати доповіді.	3
21	Місце Австралії в регіональній та глобальній політиці у XX – на початку XXI століття.	3
22	Сучасної системи світової політики. Опрацювати літературу за темою й підготувати доповіді на вибір: «Міжнародна інтеграція та глобалізація у світовій політиці. Особливості інтеграційних процесів (за регіонами і країнами)», «Міжнародні конфлікти та кризи в сучасній світовій політиці», «Актуальність проблеми досягнення міжнародного миру та безпеки як вирішення глобальної проблеми людства».	3
23	Опрацювати літературу з проблеми «melting pot – multiculturalism» у США, підготуватися до дискусії.	3
24	Опрацювати літературу за темою «Культурна революція в Китаї». Підготувати доповідь.	3
25	Опрацювати літературу за темами «європоцентризм» та «орієнталізм». Підготуватися до дискусії про протистояння європоцентризму та орієнталізму.	3
26	Дискусія за темою світовий порядок у Давньому світі. Прочитати книгу Amanda N. Podany. Brotherhood of kings: how international relations shaped the ancient Near East. Oxford: Oxford University Press, 2010. 398 p.	3
27	Дискусія за темою «Світовий порядок за доби колоніалізму»	3
28	Дискусія за темою «Світовий порядок за доби «холодної війни».	3
29	Виникнення дихотомії «Схід - Захід» та її вплив на зміну світового порядку. Опрацювати літературу за темою та підготуватися до дискусії.	3
30	Опрацювати літературу за темою «Геноциди XX століття: причини, особливості, наслідки». Підготувати презентації про дослідження конкретного геноциду.	3
	Разом	75

6. Контрольна робота

Варіант № 1.

1. Надати характеристику основних проблем історії країн Європи, висвітлюваних українськими вченими на сторінках наукових видань України. Довести або спростувати їх актуальність.
2. Навести головні теми та доповідачів Міжнародного конгресу історичних наук у Парижі 1900 року та у Відні 1965 року. Визначити зміну вектору актуальності досліджень.
3. Надати визначення поняттю «позитивізм».

Варіант № 2.

1. Надати характеристику основних проблем історії США, висвітлюваних українськими вченими на сторінках наукових видань України. Довести або спростувати їх актуальність.
2. Навести головні теми та доповідачів Міжнародного конгресу історичних наук у Римі 1903 року та у Москві 1970 року. Визначити зміну вектору актуальності досліджень.
3. Надати визначення поняттю «нова історична наука Заходу».

Варіант № 3.

1. Надати характеристику основних проблем історії Латинської Америки та Карибського басейну, висвітлюваних українськими вченими на сторінках наукових видань України. Довести або спростувати їх актуальність.
2. Навести головні теми та доповідачів Міжнародного конгресу історичних наук у Берліні 1908 року та у Сан-Франциско 1975 року. Визначити зміну вектору актуальності досліджень.
3. Надати визначення поняттю «школа Анналів».

Варіант № 4.

1. Надати характеристику основних проблем історії країн Африки, висвітлюваних українськими вченими на сторінках наукових видань України. Довести або спростувати їх актуальність.
2. Навести головні теми та доповідачів Міжнародного конгресу історичних наук у Лондоні 1913 року та у Бухаресті 1980 року. Визначити зміну вектору актуальності досліджень.
3. Надати визначення поняттю «нова соціальна історія».

Варіант № 5.

1. Надати характеристику основних проблем історії США, висвітлюваних українськими вченими на сторінках наукових видань України. Довести або спростувати їх актуальність.
2. Навести головні теми та доповідачів Міжнародного конгресу історичних наук у Брюсселі 1923 року та у Штутгарті 1985 року. Визначити зміну вектору актуальності досліджень.
3. Надати визначення поняттю «кліометрика».

Варіант № 6.

1. Надати характеристику основних проблем історії Австралії, висвітлюваних українськими вченими на сторінках наукових видань України. Довести або спростувати їх актуальність.
2. Навести головні теми та доповідачів Міжнародного конгресу історичних наук в Осло 1928 року та у Мадриді 1990 року. Визначити зміну вектору актуальності досліджень.
3. Надати визначення поняттям «історія жінок» та «гендерна історія».

Варіант № 7.

1. Надати характеристику основних проблем історії Азійсько-Тихоокеанського регіону, висвітлюваних українськими вченими на сторінках наукових видань України. Довести або спростувати їх актуальність.

2. Навести головні теми та доповідачів Міжнародного конгресу історичних наук у Варшаві 1933 року та в Осло 2000 року. Визначити зміну вектору актуальності досліджень.
3. Надати визначення поняттям «нова локальна історія» та «мікроісторія».

Варіант № 8.

1. Надати характеристику основних проблем історії Китаю, висвітлюваних українськими вченими на сторінках наукових видань України. Довести або спростувати їх актуальність.
2. Навести головні теми та доповідачів Міжнародного конгресу історичних наук у Цюріху 1938 року та в Сідней 2005 року. Визначити зміну вектору актуальності досліджень.
3. Надати визначення поняттю «історія повсякденності».

Варіант № 9.

1. Надати характеристику основних проблем історії Індії, висвітлюваних українськими вченими на сторінках наукових видань України. Довести або спростувати їх актуальність.
2. Навести головні теми та доповідачів Міжнародного конгресу історичних наук у Римі 1955 року та в Амстердамі 2010 року. Визначити зміну вектору актуальності досліджень.
3. Надати визначення поняттю «психоісторія».

Варіант № 10.

1. Надати характеристику основних проблем історії Японії, висвітлюваних українськими вченими на сторінках наукових видань України. Довести або спростувати їх актуальність.
2. Навести головні теми та доповідачів Міжнародного конгресу історичних наук у Стокгольмі 1960 року та у Цзинань 2015 року. Визначити зміну вектору актуальності досліджень.
3. Надати визначення поняттю «постмодерн в історичних дослідженнях».

7. Теми наукових робіт

1. Сучасний міжнародний порядок та його особливості.
2. Глобалізація. Основні точки зору на це явище. Політичні, економічні та духовні наслідки глобалізації.
3. Система управління Британською колоніальною імперією у XVIII-XIX ст.
4. Колоніалізм на Сході: витоки, основні етапи, наслідки і характер трансформації.
5. Розпад Британської колоніальної системи.
6. Близькосхідний конфлікт: коріння і проблема врегулювання.
7. Деколонізація арабських країн: шляхи, форми, результати.
8. Становлення Руху неприєднання, його ідеологія і практика
9. Китай в період колоніалізму.
10. Процеси деколонізації, її результати для країн Азії та Африки.
11. Основні проблеми і перспективи розвитку країн Азії і Африки на сучасному етапі.
12. Причини і умови початку європейської колонізації та її всесвітньо-історичне значення.
13. Арабські країни в період колоніалізму: процес колонізації, форми колоніальної залежності та деформація арабських суспільств.
14. Японія у боротьбі за імперіалістичний розподіл світу.
15. Проблема деколонізації в діяльності ООН.
16. Причини і наслідки арабо-ізраїльських війн.
17. Західна Європа і Близький Схід в епоху Хрестових походів.
18. Створення і діяльність Ліги Арабських держав.
19. Етапи арабо-ізраїльського протистояння в рамках близькосхідного конфлікту (арабо-ізраїльські війни).

20. Проблема вибору шляху розвитку в арабських країнах після деколонізації.
21. Феномен “відродження ісламу” в 70–90-ті роки ХХ ст.
22. Формування північноамериканської нації.
23. Корінні народи Північної Америки в доколумбову епоху.
24. Доколумбові цивілізації на території американського континенту.
25. Внутрішня та зовнішня політика США на початку ХХ ст.
26. Сполучені Штати в I Світовій війні.
27. Зовнішня політика США у міжвоєнний період.
28. Міжнародні конгреси історичних наук: 1900-1990. Огляд основної тематики доповідей учасників.
29. Міжнародні конгреси історичних наук: тематика ХХІ століття.
30. Колективна пам'ять та ідентичність: як суспільства конструюють і керують своїм минулим?
31. Націотворення в ісламському світі 20 столітті.
32. Нові республіки: націотворення в Латинській Америці 19-го століття.
33. Релігія та суспільство в домодерній Південно-Східній Азії.
34. На шляху до всесвітньої історії? Соціальна політика та політика в глобалізованому світі.
35. Проблема визнання геноциду у міжнародному праві.
36. Політика “Великого стрибка” в Китаї.
37. “Культурна революція” в Китаї (1966–1969 рр.).
38. Геноцид у Руанді.
39. Голокост і Організація Об'єднаних Націй.
40. Апартеїд в Південній Африці.
41. Етапи еволюції та основні досягнення старокитайської цивілізації.
42. Етапи еволюції мусульманської цивілізації в епоху середньовіччя.
43. Індійська та китайська цивілізації та їх місце у світовому цивілізаційному процесі.
44. Писемність як найважливіший фактор цивілізаційного розвитку.
45. Архіви зниклих цивілізацій.
46. Внесок Шумерської та Давньоєгипетської цивілізацій у світову культуру.
47. Арабо-мусульманська цивілізація: перетин з цивілізаціями Заходу.
48. Роль античності у світовому цивілізаційному розвитку.
49. Місце хрестових походів в процесі міжцивілізаційних контактів і впливів.
50. Великі географічні відкриття як цивілізаційний прорив, їх причини та наслідки.
51. Глобалізація і взаємодія цивілізацій в епоху глобалізму.
52. Місце України у світовому цивілізаційному процесі.
53. Цілі і завдання історіографії всесвітньої історії.
54. Основні етапи історіографії всесвітньої історії.
55. Головні тенденції в розвитку світової історіографії другої половини ХХ – початку ХХІ століття.
56. Голокост і його роль в історії єврейського народу.
57. Міжнародні відносини у роки «холодної війни».
58. Глобальна конфронтація між Сходом і Заходом у ХХ – на початку ХХІ століття.
59. Роль регіональних конфліктів у протистоянні наддержав у ХХ – на початку ХХІ століття.
60. Створення ООН як реалізація ідеї створення світової системи миру і безпеки.

Вимоги до написання наукової роботи

Наукова робота повинна являти собою самостійне дослідження і включати: обґрунтування вибору теми та її актуальність; аналіз літератури з обраної теми; виклад сутності питання; теоретичне узагальнення і науково обґрунтовані висновки; список використаної літератури. Стиль викладення матеріалу має бути науково-діловим.

Структура наукової роботи містить такі елементи: титульна сторічка, зміст, вступ (мають бути обґрунтовані актуальність та практичне значення обраної теми, визначені мета та завдання роботи); основна частина (розділи, пункти, підпункти) розкривається тема шляхом висвітлення основних питань); висновки (необхідно сформулювати: а) науково-теоретичні та практичні підсумки проведеного аналізу за проблематикою наукової роботи; б) вони мають логічно пов'язуватися із змістом викладеного матеріалу); список літератури (містить використані джерела та публікації), при необхідності – додатки.

Наукову роботу набирають на комп'ютері в текстовому редакторі «WORD» (шрифт 14, «Times New Roman», інтервал 1,5). Поля: верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм, ліве – 25 мм, праве – 15 мм. Її роздруковують на принтері з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210X297 мм). Обсяг наукової роботи до 20 сторінок.

8. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є іспит, який проводиться в усній формі. Робота студентів оцінюється за підсумками виконання основних видів завдань. Якщо студент не відвідував курс лекцій, семінарські заняття і не виконав контрольні заходи, а, отже, не набрав необхідної кількості балів, то він, за рішенням кафедри, не допускається до складання іспиту.

Перелік питань до іспиту з дисципліни «Актуальні проблеми історії зарубіжних країн»

1. Предмет, завдання і концепція курсу «Актуальні проблеми історії зарубіжних країн».
2. Здобутки сучасної історіографії європейських історичних шкіл.
3. Здобутки сучасної історіографії осередків вивчення історії США та Канади.
4. Здобутки історичних шкіл вивчення латиноамериканської, азійської та африканської історії.
5. Здобутки австралійської та новозеландської історичної науки на сучасному етапі розвитку.
6. Історична наука в Японії та Китаї.
7. Поняття актуальності в сучасній історіографії та її ознаки
8. Поняття кризи історичної думки в сучасній історіографії та її ознаки
9. Європоцентризм та орієнталізм у сучасній історичній науці
10. Актуальні проблеми всесвітньої історії: стратегії дослідження
11. Проблеми історії зарубіжних країн на сторінках наукової періодики в Україні.
12. Проблеми історії США та Канади на сторінках наукової періодики США та Канади.
13. Проблеми історії країн Європи у працях європейських істориків, опублікованих у науковій періодиці європейських країн.
14. Проблеми історії арабських країн, оприлюднені у англomовних наукових виданнях арабських країн.
15. Проблеми історії Японії та Китаю у англomовних японських і китайських наукових періодичних виданнях.
16. Проблеми досліджень історії країн Південної Америки та Карибського басейну на сторінках англomовної наукової періодики південно-американських і карибських країн.
17. Проблеми досліджень історії Австралії на сторінках австралійських наукових періодичних видань.
18. Проблеми історії країн Південної Азії та Тихоокеанського регіону в англomовних наукових періодичних виданнях цих країн.
19. Дослідження історії Індії, результати яких оприлюднено в англomовних індійських наукових періодичних виданнях.

20. Проблеми історії країн Африки на сторінках англомовних наукових видань африканських країн.
21. Проблеми досліджень історії єврейського народу та Держави Ізраїль на сторінках англомовної наукової періодики.
22. Міжнародний комітет історичної науки: історія, функції, здобутки.
23. Міжнародні конгреси історичних наук: історія конгресів у ХХ ст. Оприлюднені результати досліджень у галузі всесвітньої історії, порушені на конгресах істориків у ХХ ст.
24. Міжнародні конгреси історичних наук на початку ХХІ ст. Результати досліджень у галузі всесвітньої історії, визначені актуальними істориками зарубіжних країн.
25. Участь українських істориків у Міжнародних конгресах історичної науки та питання, запропоновані ними до розгляду на конгресах.
26. Цивілізаційний підхід у вивченні всесвітньої історії.
27. Основні проблеми дослідження цивілізацій.
28. Проблема джерельної бази для дослідження найдавніших цивілізацій людства.
29. Еволюція цивілізацій Керролла Квіглі.
30. Система співіснування цивілізацій Арнольда Дж. Тойнбі.
31. Праця «Присмерк Європи» Освальда Шпенглера.
32. Основоположник світ-системного аналізу Фернан Бродель.
33. Перспектива конфлікту між Західним світом та Ісламським світом у праці «Зіткнення цивілізацій» Семюеля П. Хантінгтона.
34. Система міжнародного порядку у Давньому світі (розподіл світу між п'ятьма сверхдержавами Єгиптом, Мітанні, Хетською імперією, Вавилонією та Ассирією). Праця Аманди Подані «Братство королів».
35. Виникнення, розвиток і занепад колоніальних імперій.
36. Боротьба за перерозподіл світу в Першу світову війну.
37. Світовий порядок після Другої світової війни.
38. Деколонізація та виникнення Руху неприєднання.
39. Холодна війна та регіональні процеси у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.
40. Китай в роки «культурної революції».
41. США: Melting pot vs. Multiculturalism.
42. Фашизм і нацизм в Італії та Німеччині.
43. Проблема глобалізації чи збереження національної ідентичності на сучасному етапі історії людства.
44. Початок формування східних і західних цивілізацій у Давньому Світі: спільне і відмінне, проблеми розбіжностей і непорозумінь
45. Західна Європа і Близький Схід за доби хрестових походів (ІХ-ХІІІ ст.): соціально-економічна, політична, релігійна ситуації
46. Протистояння європейської та східної цивілізацій за доби пізнього Середньовіччя й Нового часу.
47. Визначення геноциду в документах Організації Об'єднаних Націй.
48. Геноциди ХХ ст.
49. Комісії правди та міжнародні трибунали.
50. Геноцид євреїв Європи в роки Другої світової війни.
51. Дихотомія «Захід - Схід» та її вплив на формування світового порядку на сучасному етапі історії людства.
52. Британське володарювання в Індії. Наслідки для Великої Британії та Індії.
53. Колоніальний розподіл Африки. Проблеми і наслідки.
54. Країни Латинської Америки в світовій політиці. Інтереси США в Латинській Америці.
55. Геополітичні та гео економічні інтереси країн Європейського Союзу: зміни від утворення до сьогодення.

56. Місце Австралії в регіональній та глобальній політиці у XX – на початку XXI століття.
57. Геополітичний і гео економічний код Японії.
58. Міжнародна інтеграція та глобалізація у світовій політиці.
59. Діяльність ООН для вирішення проблеми досягнення міжнародного миру та безпеки.
60. Арабо-ізраїльський конфлікт: проблема 60 років чи кількох століть

Оцінювання питань в екзаменаційному білеті: перше питання у білеті оцінюється в 10 балів, друге та третє питання оцінюється в 15 балів.

Приклад екзаменаційного білету

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

Рівень вищої освіти другий: магістерський
 Спеціальність 032 «Історія та археологія»
 Семестр 9

Навчальна дисципліна **«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН»**

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 0

1. Актуальні проблеми всесвітньої історії: стратегії дослідження цивілізацій» Семюеля П. Хантінгтона.
2. Місце Австралії в регіональній та глобальній політиці у XX – на початку XXI ст.
3. США: Melting pot vs. Multiculturalism.

Затверджено на засіданні

Кафедри історії

Протокол № _____ від _____ 20__ року

Завідувач кафедри _____

Екзаменатор _____

Міронова І.С.

Левченко Л.Л.

10. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма:

№	Вид діяльності (завдання)	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
1	Семінарські заняття	15 семінарських занять. Максимальна кількість балів на семінарі – 3 (15x3)	45
2	Написання та захист наукової роботи	Оцінювання: 3 бали – написання наукової роботи, 3 бали – захист (2x3).	6
3	Контрольна робота	3 запитання: кожне оцінюється в 3 бали (3x3)	9
4	Іспит	В кожному іспитовому білеті по 3 питання. Перше питання у білеті оцінюється до 10 балів, друге і третє питання оцінюються до 15 балів.	40
	Всього		100

Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційований підхід в його організації.

Оцінюватися може виконання студентами будь-яких навчальних завдань, під час роботи над якими студенти демонструють власне історичне мислення: розгорнуті і стислі усні відповіді, письмові роботи, доповіді, реферати, виступи в дискусіях тощо.

При цьому враховується:

- розуміння студентами взаємозв'язків між історичними подіями, уміння порівнювати, пояснювати, аналізувати та критично оцінювати історичні факти;
- самостійність мислення;
- використання різних джерел історичних знань, з розумінням їх особистостей, умінням їх характеризувати і оцінювати;
- правильність і достатність добору історичних фактів для розв'язування поставлених викладачем завдань;
- чіткість і завершеність викладу;
- мовна грамотність.

Критерії оцінки усної відповіді студента (семінарські заняття):

3 бали ставиться у випадку:

- студент вільно володіє, визначеними програмою, знаннями й уміннями;
- правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;
- висловлює власне ставлення до навчального матеріалу;
- відповідь чітка і завершена;
- мова добра.

2 бали ставиться у відповідності з попередніми вимогами, але:

- студент має незначні ускладнення при використанні визначених програмою знань і умінь;
- при доборі фактів припускається незначних помилок;
- власне ставлення студентом висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності;
- мова добра.

1 бал ставиться в такому випадку:

- студент користується лише окремими знаннями й уміннями;
- порушує логіку викладу;
- відповідь недостатньо самостійна;
- аргументація слабка;
- є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках;
- мова спрощена.

0 балів ставиться в разі незнання більшої частини матеріалу, відсутності будь-якої логіки викладу, а саме:

- студент не володіє необхідними для здійснення завдання уміннями;
- головного фактичного матеріалу не знає.

Критерії оцінки студента при написанні та захисті наукової роботи:

- **6 балів** виставляється якщо виконані всі вимоги до написання наукової роботи: позначена проблема і обґрунтована її актуальність, зроблено короткий аналіз різних точок зору на дану проблему і логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення.
- **5 балів** виставляється якщо основні вимоги до наукової роботи виконані, але при цьому допущені незначні недоліки. Зокрема, не витриманий обсяг; є упущення в оформленні.

- **4 бали** виставляється якщо основні вимоги до наукової роботи виконані, але при цьому допущені недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутня логічна послідовність в судженнях, не витриманий обсяг; є упущення в оформленні.
- **3 бали** виставляється якщо є істотні відступи від вимог до виконання наукової роботи. Зокрема: тема висвітлена лише частково, відсутній висновок.
- **2 бали** виставляється якщо є істотні відступи від вимог до виконання наукової роботи. Зокрема: допущені фактичні помилки у змісті, відсутній висновок.
- **0-1 бал** виставляється якщо тема наукової роботи не розкрита, виявляється істотне незрозуміння проблеми.

Критерії оцінювання контрольної роботи:

- **9-10 балів** заслуговує студент, який всебічно, безпомилково, в логічній послідовності і вільно розкрив теоретичне питання; продемонстрував знання методики аналізу даних та інформаційно-довідкових матеріалів; наявні повні, обґрунтовані висновки та пропозиції; робота оформлена відповідно до встановлених вимог, має всі необхідні структурні елементи (вступ, основну частину, висновки); студент повно, всебічно, безпомилково відповідає на питання, встановлені викладачем з теми роботи,
- **6-8 балів** отримує студент, який дав правильну, але неповну відповідь на теоретичне питання; розкрив всі аспекти поставленого питання, але припустився несуттєвих помилок; наведені матеріали правильні, але неповні; наявні висновки та пропозиції в цілому вірні, але недостатньо обґрунтовані; робота в цілому оформлена відповідно до встановлених вимог, але є незначні зауваження до оформлення; робота має всі необхідні структурні елементи (вступ, основну частину, висновки); студент в основному відповідає на питання, встановлені викладачем з теми роботи, але відповідь неповна та/або студент допускає незначні помилки.
- **3-5 балів** отримує студент, який дав правильну, але суттєво неповну відповідь на теоретичне питання; недостатньо використані матеріали; висновки та пропозиції неповні; робота в цілому оформлена з суттєвими зауваженнями до встановлених вимог; робота має всі необхідні структурні елементи (вступ, основну частину, висновки); студент неповно та з помилками відповідає на питання, встановлені викладачем з теми роботи.
- **0-2 бали** виставляється в тому випадку, якщо в роботі не розкрито вузлових елементів теоретичного питання; є суттєві помилки та викривлення; наведені дані неактуальні; відсутні або застарілі матеріали, літературні джерела; відсутні обґрунтовані висновки та пропозиції, які випливають з теми роботи; робота оформлена з суттєвими порушеннями встановлених вимог; робота не має всі необхідні структурні елементи (вступ, основну частину, висновки); студент не відповідає на питання, встановлені викладачем з теми роботи.

Критерії оцінювання іспиту:

- **35-40 балів** виставляються студенту при глибоких і всебічних знаннях проблеми, грамотному і злагодженому логічно їх викладі, досконалому володінні понятійним апаратом, умінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, здатності швидко і правильно робити умовиводи, використовувати при аналізі сучасних явищ теоретичні положення на основі вивчення основної та додаткової літератури; якщо дані правильні, повні і глибокі відповіді на всі теоретичні питання відповідно до навчальної програми дисципліни, немає помилок у виконанні, матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності;
- **30-34 бали** виставляються студенту при глибоких і всебічних знаннях проблеми, грамотному і злагодженому логічно їх викладі, досконалому володінні понятійним апаратом, умінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, здатності швидко і правильно робити умовиводи, використовувати при аналізі

сучасних явищ теоретичні положення на основі вивчення основної та додаткової літератури; якщо студентом дано правильні, повні відповіді на всі теоретичні питання індивідуального завдання відповідно до навчальної програми дисципліни, матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності, однак допущені незначні похибки при відповіді;

- **20-29 балів** виставляються студенту при твердому і досить повному знанні проблеми, відсутності характерних неточностей при відповідях на питання екзаменаційного білета та на поставлені додаткові питання, умінні в основному пов'язувати теоретичний матеріал з практичними завданнями, стоять в сучасних умовах, володінні понятійним апаратом, знанні основної літератури; якщо на запропоновані теоретичні питання дані правильні, але неповні відповіді; матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності, однак допущені несуттєві похибки або неточності у відповідях, допущена незначна помилка;
- **15-19 балів** виставляються студенту при достатньому знанні навчального матеріалу, відсутності грубих помилок при відповідях на питання екзаменаційного білета, умінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, знанні основних понять і категорій; якщо відповіді на теоретичні питання в цілому правильні, але неповні, допущені неточності у формулюваннях і логічні похибки, допущені одна - дві несуттєві помилки;
- **10-14 балів** виставляються студенту, якщо відповіді на теоретичні питання неповні, допущені неточності у формулюваннях і логічні похибки;
- **5-9 балів** виставляються студенту при наявності грубих помилок у відповідях на теоретичні питання екзаменаційного білета, які свідчать про неправильному розумінні суті проблеми, невмінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, незнанні основного категоріального апарату, якщо відповіді на теоретичні питання містять грубі помилки, свідчать про незнання і нерозуміння відповідних розділів програмного матеріалу;
- **0-4 бали** виставляються студенту, якщо відповіді на теоретичні питання містять грубі помилки, які свідчать про незнання і нерозуміння відповідних розділів програмного матеріалу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для іспиту
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
75–81	C	
67–74	D	
60–66	E	задовільно
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Рекомендовані джерела інформації

11.1. Основна література:

- American Multiculturalism after 9/11. Transatlantic Perspectives. Derek Rubin and Jaap Verheul (eds.). Amsterdam University Press, 2009.
- Arnold J. Toynbee. A Study of History. Vol. I. Oxford University Press, 1948.
- Baxter J. H. The International Congress of Historical Sciences. History. New Series, Vol. 15, No. 57. April 1930. Page 27-33. <https://www.jstor.org/stable/24400715>
- Breisach A. Historiography. Ancient. Medieval. Modern. Chicago and London, 1983.
- Carroll Quigley. The evolution of Civilizations. An Introduction to Historical Analysis. Second edition. Indianapolis, 1979.
- Carroll Quigley. Tragedy and Hope: A History of the World in Our Time. New York, 1966. [The electronic resource: <https://archive.org/details/TragedyAndHope>]: Chapter 1 ‘Cultural Evolution in Civilizations’.
- Cecilia González-Andrieu, ‘The Melting Pot’ is an outdated image of America. We need a new metaphor to define the nation. America the Jesuit Review. August 21, 2020.
- Dawson Christopher. Dynamics of World History. Intercollegiate Studies Institute, 2002.
- Dawson Christopher. Religion and the Rise of Western Culture: The Classic Study of Medieval Civilization. Image; Image Books ed Edition. 1991.
- Erdmann Karl Dietrich. Toward Global Community of Historians. The International Congresses and the International Committee of historical sciences 1898-2000, Berghahn Books, 2005.
- Fernand Braudel. History of Civilizations. New York, 1994.
- Fernand Braudel. On History. Chicago, 1980.
- Grabski A.F. Dzieje historiografii. Wprowadzenie Rafał Stobiecki. Poznań, 2003.
- Iggers G.G. Historiography in the Twentieth Century: From Scientific Objectivity to the Postmodern Challenge. Honover and London, 1997.
- Jennifer Dowland, «The Chinese Cultural Revolution: A Historiographical Study», paper for HST 300 History Methods (instructor Zuoyue Wang), 2004.
- Junhao Hong. Mao Zedong's Cultural Theory and China's Three Mass-Culture Debates: A Tentative Study of Culture, Society and Politics. University of Texas at Austin, 1994.
- Katz Mark N. «Collapsed Empires». In Managing Global Chaos: Sources of and Responses to International Conflict, ed. Chester A. Crocker, Fen Olser Hampson and Pamela Aall, 25-37. Washington, D.C.: United States Institute of Peace, 1996.
- Lange Matthew and Dawson Andrew. Dividing and Ruling the World? A Statistical Test of the Effects of Colonialism on Postcolonial Civil Violence. Social Forces. Published By: Oxford University Press. Vol. 88, No. 2 (December 2009), pp. 785-817.
- Matthew Melko. Nature of Civilizations. Boston, 1969.
- Mentan Tatah. Africa in the Colonial Ages of Empire. Slavery, Capitalism, Racism, Colonialism, Decolonization, Independence as Recolonization and Beyond. Langaa RPCIG, 2018.
- Morrock Richard. Heritage of Strife: The Effects of Colonialist "Divide and Rule" Strategy upon the Colonized Peoples. Science & Society Vol. 37, No. 2 (Summer, 1973), pp. 129-151.
- Motyl Alexander J. Imperial Ends. The Decay, Collapse, and Revival of Empires. Columbia University Press. New York, 2001.
- New Perspectives on Historical Writing / Edited by Peter Burke. Pennsylvania, 1992.
- Oswald Spengler. The Decline of the West: Form and Actuality. T. 1. New York, 1926.
- Philip Bagby. Culture and History: Prolegomena to the Comparative Study of Civilizations. London, 1958.
- Samuel P. Huntington. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. Simio and Schuster, 1996.
- Spengler Oswald. The Decline of the West. Vol. I. 2013; Vol. II. 2013.

- The Cultural Revolution 1967 in Review. Michel Oksenberg, Carl Riskin, Robert A. Scalapino, and Ezra F. Vogel. With an Introduction by Alexander Eckstein. Ann Arbor, Michigan, 1968
- Wallerstein Immanuel. The modern World System I: Capitalist Agriculture and the Origins of the European World-Economy in the Sixteenth Century. Academic Press, 1974.
- Wallerstein Immanuel. The Modern World- System II: Mercantilism and the Consolidation of the European World-Economy, 1600-1750. University of California Press, 1980.
- Wallerstein Immanuel. The Modern World- System III: The Second Era of Great Expansion of the Capitalist World-Economy, 1730-1840s. University of California Press, 1989.
- Wallerstein Immanuel. Utopistics: Or, Historical Choices of the Twenty-first Century. New York: W.W. Norton & Company, Inc. 1998.
- Wallerstein Immanuel. World-System Analysis. Duke University Press, 2004.
- William MacNeill. The Rise of the West: A History of the Human Community. Chicago, 2009.
- Xing Lu. Rhetoric of the Chinese Cultural Revolution: The Impact on Chinese Thought, Culture, and Communication. University of South Carolina Press, 2020.
- Баран З.А., Качараба, С.П., Сіромський, Р.Б., Чума, Б.П. Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу (кінець XV – початок XIX ст.) : навч. посіб. Київ : Знання, 2015.
- Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн / Л. М. Бостан, С. К. Бостан. К.: Центр навч. літ., 2004.
- Газін, В.П., Копилов, С.А. Новітня історія країн Європи та Америки 1945-2002 роки: навч.посіб. К.: Либідь, 2004.
- Горбань, Ю.А. ред. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – початку XXI століть : навч. посіб. К. : Знання, 2012.
- Гроссман Ю. Історія стародавнього світу: Практикум / Юрій Гроссман, Ігор Лісовий. Львів: Вища шк. : Вид-во при Львів. ун-ті, 1985.
- Дейвіс, Н. Європа: Історія [пер. з англ. П. Тарашука]. Київ : Основи, 2006.
- Драч О.О. Зарубіжна історіографія всесвітньої історії: навч. Посібник. 2015.
- Дубов, Д.В. Публічна дипломатія США в добу Холодної війни. Як США завойовували «серця і розум людей» (у дзеркалі розсекречених документів ЦРУ): аналіт. доп. Київ : НІСД, 2020.
- Дудка Р.А. Курс лекцій з історії Стародавньої Греції та Риму: навчальний посібник. Ніжин, 2002.
- Дюпон-Мельниченко Ж.-Б., Ададуров В. Французька історіографія XX століття. Львів, 2001.
- Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів, 1999.
- Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Посібник для студентів історичних факультетів університетів. Львів, 2007.
- Історик і Влада. Колективна монографія / Відп. ред. В. Смолій. Київ, 2016.
- Історія держави і права зарубіжних країн (Середні віки та ранній Новий час). Львів: Світ, 2006.
- Історія держави і права зарубіжних країн: підруч. для студ. вищ. навч. закл. за ред. Л. М. Маймескулова. Х.: Право, 2011.
- Історія держави і права зарубіжних країн: хрестоматія / за ред. В. Д. Гончаренка. К.: Ін Юре, 2002.
- Калакура Я. Методологія історіографічного дослідження. Науково-методичний посібник. Київ, 2018.
- Калашников В. М. Еволюція інститутів держави і права у північноамериканських колоніях європейських країн (XVII-XVIII сторіччя). Д.: Наука і освіта, 1999.
- Козицький А. М. Новітня історія країн Азії і Африки: Навч. посіб. Київ, 2003.
- Коріненко, П.С. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945 рр.): навчальний посібник для студ. іст. спец. вищих навч. закл. Тернопіль : Астон, 2003.
- Крейг, Браун. Ілюстрована історія Канади. Переклад з англійської Галини Сташків. Львів: Видавництво «Літопис», 2019.
- Крижанівський О. Історія Стародавнього Сходу. Навчальний посібник. Київ : Либідь, 2002.

- Кудряченко, А. І. Актуальність досліджень проблематики всесвітньої історії в сучасній Україні. Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал (1). 2016. С. 12-23.
- Матьовка М. П. Рух неприєднання: становлення та діяльність. Ужгород, 2001.
- Нові перспективи історіописання. За редакцією Пітера Берка. Київ, 2004.
- Носова А.Ю, Людина у цивілізації: Захід і Схід. Київ, 1998.
- Орлова Т. В. Всесвітня історія. Історія цивілізацій: Навчальний посібник. Київ, 2012.
- Орлова, Т. В.. Історія сучасного світу (XV-XXI століття) : навчальний посібник. Київ : Вікар, 2008.
- Потульницький В.А. Україна і всесвітня історія. Історіософія світової та української історії XVII-XX століть. Київ, 2002.
- Рубель В. Історія цивілізацій доколумбової Америки: Навчальний посібник. Київ, 2005.
- Сергійчик І. М. Новітня історія країн Азії і Африки 1918 — кінець XX ст.: Навч. посіб. Суми, 2003.
- Сич О. Сполучені Штати Америки в міжвоєнний період (1919 – 1939 рр.): Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2003.
- Тіндалл, Дж. Історія Америки [пер. з англ. Л. Притула, Г. Сташків, О. Щур]. Львів : Літопис, 2010.
- Ткачук П. Д. Історія стародавнього Сходу й античних країн у термінах, назвах, поняттях і датах: тлумач. слов. для студ. іст. ф-тів ін-тутів, ун-тів та вчителів історії. Луцьк : Надстир'я, 1992.
- Українська історіографія на зламі XX і XXI століть: здобутки і проблеми. Колективна монографія за редакцією Леоніда Зашкільняка. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2003.
- Хома, Н.М. Історія держави та права зарубіжних країн: навч. посіб. 3- те вид. Львів: Новий світ, 2012.
- Хоптяр Ю.А. Історична термінологія: Курс лекцій. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008.

11.2. Додаткова література та електронні джерела:

- 20th century British History <https://academic.oup.com/tcbh>
- A brief history of globalization. World Economic Forum <https://www.weforum.org/agenda/2019/01/how-globalization-4-0-fits-into-the-history-of-globalization/>
- Academic Journals of the Middle East <https://www.mei.edu/education/middle-east-journal>
- Australian Historical Studies <https://www.tandfonline.com/toc/rahs20/current>
- Britain and the World <https://www.euppublishing.com/loi/brw>
- Bulletin for Spanish and Portuguese Historical Studies <https://publons.com/journal/102416/bulletin-for-spanish-and-portuguese-historical-stu/>
- Cameron Fraser. The Impact of the First World War and Its Implications for Europe Today. The Green Political Foundation. <https://www.boell.de/en/2014/07/08/impact-first-world-war-and-its-implications-europe-today>
- Canadian Historical Review <https://www.utpjournals.press/loi/chr>
- Colonial Latin American Historical Review <https://digitalrepository.unm.edu/clahr/vol1/iss1/>
- Diana Owen. American Identity, Citizenship, and Multiculturalism. Georgetown University. <https://www.civiced.org/pdfs/germanPaper0905/DianaOwen2005.pdf>
- Difference between Fascism and Nazism <http://www.heeve.com/modern-history/difference-between-fascism-and-nazism.html>
- Franch Historical Studies <https://read.dukeupress.edu/french-historical-studies>
- Frech History <https://academic.oup.com/fh>
- German History <https://academic.oup.com/gh>
- Globalization: A Resource Guide. <https://guides.loc.gov/globalization>

- Globalization: Definition, Benefits, Effects, Examples What is Globalization? <https://youmatter.world/en/definition/definitions-globalization-definition-benefits-effects-examples/>
- History Australia <https://www.tandfonline.com/toc/raha20/current>
- How WWI Changed the Map of Europe <https://www.voanews.com/a/how-wwi-changed-the-map-of-europe/1970075.html>
- International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia <https://www.icty.org/>
- Journal of Iberian American Research <https://www.tandfonline.com/toc/rjil20/current>
- Journal of Latin American Research <https://larrlasa.org/>
- Journal of Modern Chinese History <https://www.tandfonline.com/toc/rmoh20/current>
- Journal of Modern Italian Studies <https://www.tandfonline.com/loi/rmis20>
- Journal of the Royal Australian Historical Society <https://www.rahs.org.au/discover-new-south-wales-history/journal-of-the-royal-australian-historical-society/>
- Kitchen James E.. Colonial Empires after the War / Decolonization. [https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/colonial empires after the wardecolonization](https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/colonial%20empires%20after%20the%20wardecolonization)
- Manjapra Kris. Colonialism in Global Perspective. Cambridge University Press, 2020. <https://www.cambridge.org/core/books/colonialism-in-global-perspective/560D9A3B69EF65457203B6015A9EB3D8>
- Michael Crowder. The First World War and its consequences in Africa. UNESCO Courier. Many voices, one World. <https://en.unesco.org/courier/news-views-online/first-world-war-and-its-consequences-africa>
- Nazi vs. Fascist: Is There Really A Difference? <https://www.dictionary.com/e/nazi-fascist/>
- Richard Bessel. Fascist Italy and Nazi Germany. Comparisons and Contrasts. University of York, 1996. <https://www.americamagazine.org/faith/2020/08/21/melting-pot-outdated-image-america-we-need-new-metaphor-define-nation>
- Rumbaut R. G. The Melting and the Pot: Assimilation and Variety in American Life. In Peter Kivisto, ed., Incorporating Diversity: Rethinking Assimilation in a Multicultural Era (Boulder, CO: Paradigm Publishers, 2005), pp. 154-173 https://www.researchgate.net/publication/228196165_The_Melting_and_the_Pot_Assimilation_and_Variety_in_American_Life
- Ceri Peach. The mosaic versus the melting pot: Canada and the USA. Scottish Geographical Journal. Vol. 121, 2005. Iss.1. Pages 3-27.
- Tarek Osman. Why border lines drawn with a ruler in WW1 still rock the Middle East. <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-25299553>
- The American Historian <https://www.oah.org/tah/issues/>
- The Arab Journal for Historical Studies. [https://ostour.dohainstitute.org/en/Pages/AboutUs.aspx#:~:text=\(ISSN%3A%202305%20%2D%202473\),an%20active%20international%20advisory%20board.](https://ostour.dohainstitute.org/en/Pages/AboutUs.aspx#:~:text=(ISSN%3A%202305%20%2D%202473),an%20active%20international%20advisory%20board.)
- The Cultural Revolution and the History of Totalitarianism <https://time.com/4329308/cultural-revolution-history-totalitarianism/>
- The end of WWI and the division of Europe <https://europe.unc.edu/the-end-of-wwii-and-the-division-of-europe/>
- The Hispanic American historical review <https://read.dukeupress.edu/hahr>
- The International Committee of Historical Sciences. <https://www.cish.org/index.php/en/congresses-meetings/previous-congresses/>
- The Journal of Japanese Studies <https://depts.washington.edu/jjs/contents/>
- The Canadian Journal of History / *Annales canadiennes d'histoire (CJH/ACH)*. <https://www.utpjournals.press/loi/cjh>
- Tom Westfall. Melting pot vs. Multiculturalism. Journal-Advocate, 2019. <https://www.journaladvocate.com/2019/01/24/melting-pot-vs-multiculturalism/>